

tekst:
**Chris van
Swaay**

De Pyreneeën rond Jaca

foto: Chris van Swaay

**Op de akkertjes met
Esparcette vliegen
allerlei vlinders, onder
andere het
Esparcetteblauwtje.**

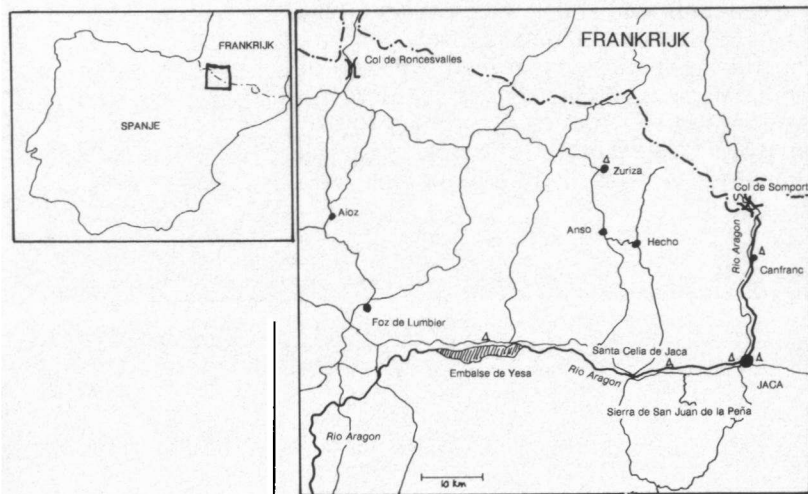
**Zee, strand en discotheken: wie
dat zoekt moet vooral niet naar
de Spaanse Pyreneeën rond
Jaca gaan. Wie echter op zoek
is naar plantjes, vogels en voor-
al vlinders zou deze streek best
eens kunnen overwegen als vol-
gende vakantiebestemming.**

De Spaanse Pyreneeën rond Jaca vormen voor natuurliefhebbers een prima reisdoel. Op het kaartje is aangegeven welk deel van de Pyreneeën wordt bedoeld. De streek kenmerkt zich door een enorme variatie aan landschappen met de bijbehorende vlinderbiotopen in een betrekkelijk klein gebied.

Het gebied is vanuit Frankrijk goed te bereiken via de Col de Somport (1632 m) of de Col de Roncesvalles (1057 m). Volgens de legende stierf op deze laatste pas omstreeks 800 ridder Roeland, paladijn van Karel de Grote. Tegenwoordig bevindt zich hier een klooster.

Overal Vale gieren

Wat na het overschrijden van de Spaanse grens bijna onmiddellijk opvalt is het verschijnen van allerlei roofvogels. Waar je ook stopt, je ziet altijd wel enkele Vale gieren rondjes draaien. Samen met de Rode en Zwarte wouw zijn dit de talrijkste roofvogels. Maar wie goed kijkt, ontdekt ook allerlei soorten arenden en met wat geluk kun je in de hoge regionen zelfs een Lammergier in de kijker krijgen.

Nat in het noorden, droog in het zuiden

Langs de Franse grens liggen de hoge, besneeuwde toppen. Direct hieronder liggen alpenweiden (eigenlijk pyreneeënweiden) met hun rijke vlinderfauna. Wie hoog wil kamperen kan het best terecht op de campings van Zuriza, Hecho of Canfranc. Na een smalle strook loofbossen wordt het zuidwaarts rijdend steeds droger en bij Jaca (818 m) aangekomen lijkt het landschap al in niets meer op de veel vochtigere noordzijde van de Pyreneeën. Toch zijn we hier nog geen 30 km van de Franse grens verwijderd. Evenwijdig aan deze grens stroomt hier de Rio Aragon in westelijke richting. Prima kampeergelegenheden bevinden zich onder andere bij Jaca, Santa Celia de Jaca en bij de Embalse de Yesa. De campings zijn trouwens erg duur. Een nachtje slapen voor twee personen, een tent en een auto kost al snel meer dan 400 peseta's (ruim twintig gulden). Het is onder bepaalde voorwaarden ook toegestaan 'vrij' te kamperen. In Jaca is een toeristeninformatiebureau waar ze hier meer over kunnen vertellen. Wie in een hotel wil overnachten moet trouwens ook naar Jaca.

Ten zuiden van Jaca ligt de Sierra de San Juan de la Peña (hoogste top 1546 m). Hier bevinden zich twee kloosters, waarvan vooral het oudste een bezoek meer dan waard is. Het was en is nog steeds een plek die door alle pelgrims naar Santiago de Compostella bezocht wordt. Daarnaast heeft men vanaf de Sierra een schitterend uitzicht in noordelijke richting op de Pyreneeën.

121 vlindersoorten

Om tot een zo goed mogelijk overzicht van de dagvlinders rond Jaca te komen zijn de soortenlijsten van maar liefst negen bezoeken gecombineerd. In de tabel zijn ze gegroepeerd per maand: één bezoek in mei, vier in juli en vier in augustus. Alles bij elkaar werden er maar liefst 121 soorten gezien.

Vanuit het noorden komend bereiken we eerst de met schapen begraasde bergweiden. Dode schapen vormen de belangrijkste voedselbron voor de gieren. Het gevolg van deze begrazing is een vrij korte vegetatie. Rijk bloeiende hooilanden, zoals in de Alpen, vinden we hier dus niet. Omdat de begrazing redelijk extensief is, is er toch nog volop plaats voor vlinders. De aantallen zijn echter niet zo hoog als in de Alpen. Een bezoek in mei is op deze hoogte nog niet zo zinvol. In juli is het hier echter heerlijk, vooral omdat het door de grote hoogte (de campings van Hecho en Zuriza liggen

boven de 1500 m) niet zo verschrikkelijk warm wordt. Keerzijde hiervan is natuurlijk dat het 's nachts wel behoorlijk koud kan worden. Opvallende soorten in de zomer zijn het Heideblauwtje (*Plebejus argus*), de Bosparelmoervlinder (*Melicta athalia*) en de Westelijke parelmoervlinder (*M. parthenoides*). Deze twee laatste soorten vliegen hier door elkaar, waardoor je ze na een dag oefenen al in de vlucht uit elkaar kunt houden. Van hoog tot laag vliegen overal Grote parelmoervlinders (*Mesoacidalia aglaja*) en Koninginnepages (*Papilio machaon*) rond.

De grootste 'Keizersmantel'

De loofbossen iets lager op de helling zijn ook rijk aan vlinders. Op open plekken langs de weg vliegt de Witbandzand-oog (*Brintesia circe*) en de Keizersmantel (*Argynnis paphia*). Met een beetje geluk zie je dan plotseling een 'keizersmantel' die opvalt doordat hij nog groter is en een wat groene zweem over zich heeft: *Pandoriana pandora*, een van de grootste parelmoervlinders van Europa.

Aangekomen bij de dorpjes wordt het landschap verrijkt met kleine akkertjes. Hier kan het dan weer ouderwets wemelen van de vlinders. Het loont de moeite om tussen de Dambordjes te speuren

***Coenonympha iphioides*, één van de mooiste hooibeestjes.**

foto: Kars Veling

**Tabel 1: Waargenomen
dagvlinders in streek
ten westen van Jaca
(zie kaartje voor
begrenzing gebied).**

A:
21-23 mei 1992; Irma Wynhoff
& Chris van Swaay

B:
29 juni-2 juli 1992; Inge van
Halder, Henkjan Kievit en Kars
Veling
2 juli 1988; Jürgen Presser &
Volker Walfort
4-9 juli 1986; Irma Wynhoff &
Chris van Swaay
13-27 juli 1991: Henk ten Holt

C:
1-3 augustus 1988; Wolfgang
Hock
2-6 augustus 1986; Wolfgang
Hock & Armin Hemmersbach
7-9 augustus 1984; Wolfgang
Hock
7-9 augustus 1992; Wolfgang
Hock en Joop Schaffers

r = vondst van rupsennesten

	A	B	C		A	B	C
PAPILIONIDAE				Erebia meolans		x	
Iphiclides podalirius	x	x	x	Maniola jurtina		x	
Papilio machaon		x	x	Hyponephele lycaon		x	
Parnassius apollo		x		Pyronia tithonus		x	x
Zerynthia rumina	x			Pyronia bathseba	x	x	x
PIERIDAE				Coenonympha pamphilus	x	x	x
Pieris rapae	x	x	x	Coenonympha dorus		x	x
Pieris manni		x		Coenonympha arcania		x	x
Pieris napi	x	x	x	Coenonympha iphioides		x	
Pieris brassicae	x	x		Lasiommata megera	x	x	x
Aporia crataegi	x	x	x	Lasiommata maera		x	x
Leptidea sinapis	x	x	x	Pararge aegeria	x	x	
Pontia daplidice	x	x	x	LYCAENIDAE			
Euchloe ausonia		x		Callophrys rubi		x	
Anthocharis cardamines	x	x		Laeosopsis roboris		x	
Colias australis	x	x	x	Nordmannia acaciae		x	x
Colias crocea	x	x	x	Nordmannia ilicis		x	x
Gonepteryx rhamni	x	x		Nordmannia esculi		x	x
Gonepteryx cleopatra	x	x	x	Strymonidia spini		x	x
NYMPHALIDAE				Strymonidia w-album		x	
Ladoga reducta	x	x	x	Lycaena phlaeas	x	x	x
Inachis io	x	x	x	Heodes alciphron			x
Vanessa atalanta	x	x	x	Lampides boeticus		x	x
Cynthia cardui		x	x	Syntarucus pirthous		x	x
Aglais urticae	x	x	x	Everes argiades		x	x
Nymphalis antiopa			x	Everes alcetas			x
Nymphalis polychloros		x	x	Cupido minimus		x	
Polygona c-album		x		Cupido osiris		x	
Argynnis paphia		x	x	Celastrina argiolus		x	x
Pandoriana pandora		x		Cyaniris semiargus		x	x
Mesoacidalia aglaja		x	x	Glaucopteryx alexis	x	x	
Fabriciana adippe		x	x	Glaucopteryx melanops	x		
Issoria lathonia	x	x	x	Plebejus argus		x	x
Brenthis ino		x	x	Lycaeides idas		x	x
Brenthis daphne		x	x	Pseudophilotes baton		x	x
Brenthis hecate		x	x	Aricia agestis	x	x	
Clossiana dia	x	x	x	Polyommatus icarus	x	x	x
Clossiana selene		x		Plebicula thersites	x	x	x
Clossiana euphrosyne	x	x		Plebicula escheri		x	x
Melitaea phoebe		x	x	Plebicula amanda		x	
Melitaea cinxia	x			Agrodiaetus damon			x
Melitaea didyma		x	x	Agrodiaetus ainsae		x	x
Mellicta athalia		x	x	Agrodiaetus ripartii		x	x
Mellicta deione			x	Lysandra bellargus	x	x	x
Mellicta parthenoides	x	x	x	Lysandra coridon		x	x
Euphydryas aurinia	x		r	Lysandra hispana	x		x
Euphydryas desfontanii	x			Lysandra albicans		x	x
NEMEOBIIDAE				Maculinea arion		x	
Hamearis lucina	x			HESPERIIDAE			
SATYRIDAE				Pyrgus malvae	x	x	
Melanargia galathea		x	x	Pyrgus armicanus		x	x
Melanargia russiae		x		Pyrgus carthami	x	x	x
Melanargia occitanica	x			Pyrgus onopordi			x
Hipparchia fagi		x	x	Spialia sertorius	x	x	
Hipparchia alcyone		x	x	Carcharodus alcaea	x	x	
Hipparchia semele		x	x	Carcharodus boeticus		x	
Hipparchia statilinus			x	Carcharodus flocciferus	x	x	x
Pseudoterguminea fidia			x	Carcharodus lavatherae		x	x
Satyrus actaea		x	x	Erynnis tages	x	x	
Satyrus ferula			x	Ochlodes venata		x	x
Brintesia circe		x	x	Hesperia comma			x
Arethusana arethusana			x	Thymelicus acteon		x	
Chazara briseis			x	Thymelicus lineola		x	
Erebia euryale		x		Thymelicus sylvestris		x	

naar nauw verwante familieleden: in het voorjaar *Melanargia occitanica* en in de zomer *Melanargia russiae*. Het aantal soorten parelmoervlinders en blauwtjes neemt hier snel toe. Ook vliegt hier een van de mooiste zandoogjes, *Pyronia bathseba*, die zich kenmerkt door een lichte, scherp begrensde band over de onderzijde van de achtervleugels. De tuinen en boomgaarden worden opgesierd door de vlucht van de Koningspage (*Iphiclides podalirius*).

Kleine pages en roofvogels

Uiteindelijk eindigen alle dalen bij de Rio Aragon. Ook hier wordt met schapen beweïd. Waar dat extensief gebeurt, wisselen struwelen en lage vegetatie elkaar af: een ideaal landschap voor allerlei kleine pages. En die zitten er dan ook volop. Naast onze eigen Bruine eikepage (*Nordmannia ilices*) kun je er bijna alle Europese soorten gaan zoeken. Eind juni is de beste tijd hiervoor.

Een plek waar deze soorten ook allemaal gezien kunnen worden is de Foz de Lumbier. In deze nauwe kloof is trouwens zo veel te beleven op het gebied van vogels dat zich bij de waarnemers al gauw een dilemma voordoet: kijk ik naar dat rare blauwtje of probeer ik die arend (Steen-, Dwerg, Slangen-, Havik-) op naam te brengen. Een aanrader dus. Bezoek deze kloof echter niet midden op de dag, want door het gebrek aan wind is het er bijna niet uit te houden. Een beter tijdstip is in de ochtend of late namiddag.

Unieke blauwtjes

Tenslotte de Sierra de San Juan de la Peña. Een aantal soorten blauwtjes wordt alleen hier gevonden. Bij elkaar kunnen hier bijvoorbeeld drie soorten 'witstreepblauwtjes' gezien worden: *Agrodiætus damon*, *A. ainsae* en *A. ripartii*. In augustus vliegen hier maar liefst vier *Lysandra*-soorten. Het spectrum blauwe kleuren wordt nog verrijkt omdat tussen de 'echte' soorten ook nog kruisingen vliegen. Dan wordt het zelfs de meest fanatieke vlinderaar bijna te veel. Gelukkig kun je hier ook nog een hele stroom grote zandogen zien. De waarnemingen van onze eigen Heivlinder (*Hipparchia semele*) en Kleine heivlinder (*H. statilinus*) bieden dan gelukkig weer wat houvast tussen alle andere grote bruine en zwarte vlinders. En als het je allemaal even wat te veel is geworden ga je gewoon even zitten genieten van het prachtige uitzicht op de Pyreneeën.

Tot slot wil ik iedereen bedanken die zijn waarnemingen aan mij heeft doorgegeven. Vooral de hulp en informatie van Wolfgang Hock was onmisbaar.

***Agrodiaetus ainsae* komt alleen in het noordelijk deel van Spanje voor. De grootste kans om dit blauwtje een keer te zien hebt u in de streek rond Jaca.**